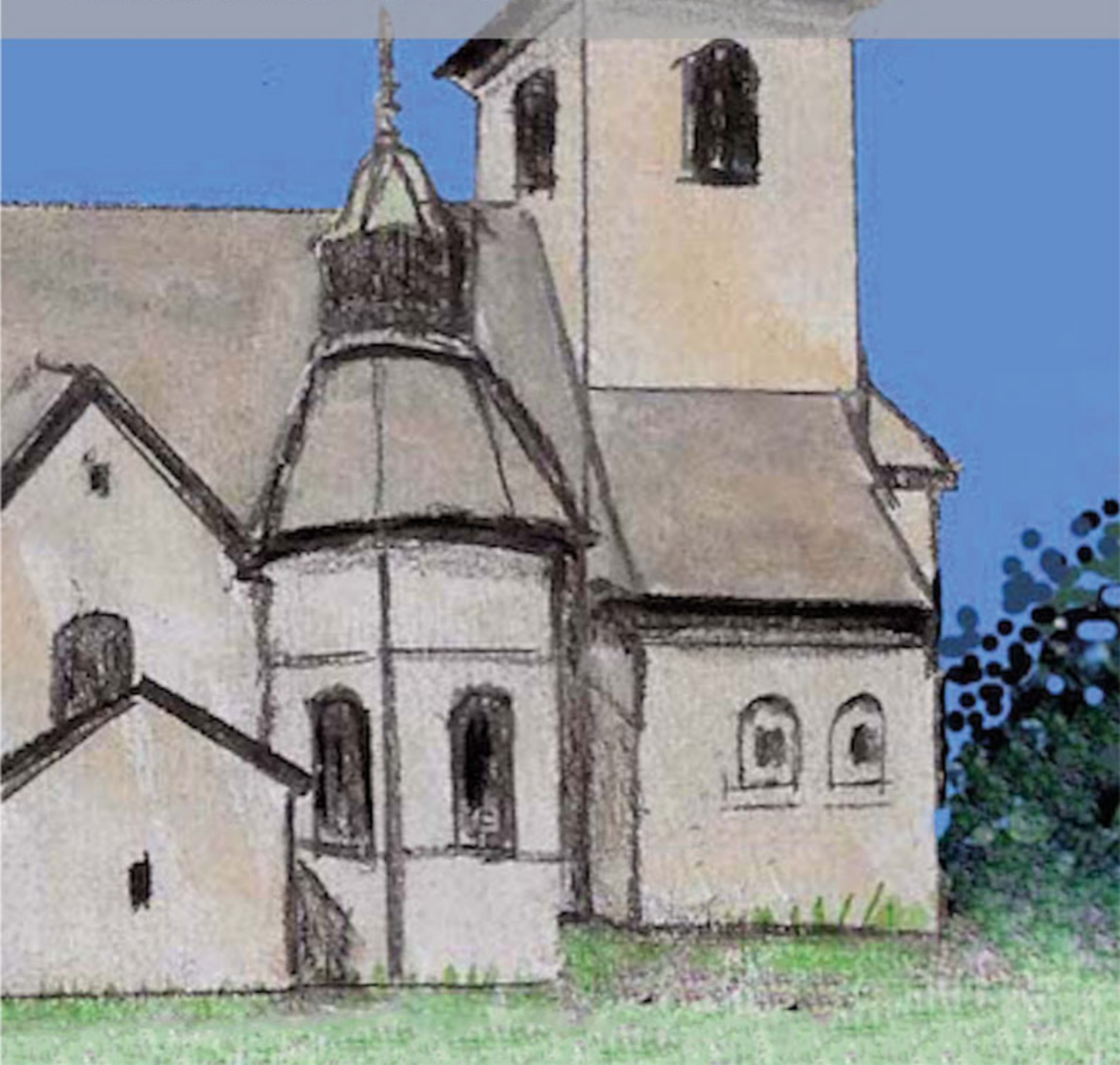

För länge sen i Sverige 3

Medeltiden 1100-1200 - talet

Hur såg Sverige ut på medeltiden?

Sverige på 1100-talet

Ungefär så här såg Sverige ut på 1100-talet. Det gröna är Sverige.

Sverige var ganska litet. Det var ännu inte ett enat rike.

Sverige bestod av många små riken.

På bilden är det gröna Sverige.

Sverige på 1400-talet

Ungefär så här såg Sverige ut på 1400-talet.

Sedan Birger jarl grundat riket Sverige på 1200-talet, blev Sverige större.

En del av Finland hade blivit svenskt.

På bilden är det gröna Sverige.

Medeltidens kläder

På medeltiden var nästan alla människor bönder. Man kunde inte gå till någon affär och köpa kläder, så kläderna fick man tillverka själv. Kläderna tillverkades på den egna gården.

Bönderna behövde både varma och slitstarka kläder. De material som man tillverkade kläder av var ull och lin.

Några får och en liten linodling var nödvändigt för att kunna tillverka kläder.

Ullen och linet kunde spinnas och vävas till tyger. Tygerna kunde sedan färgas med färger som man fick från olika växter.

På marknaderna kunde man även köpa fina tyger som var tillverkade i Holland. Av tygerna sydde man kläder som användes vid fester och vid högtider.

De små barnen gick klädda i plagg som kallades för kolt. Koltarna var tillverkade av ull eller linne.

När barnen var i åtta-tioårsåldern slutade koltåldern. De fick kläder som vuxna och fick börja hjälpa till på gården.

På fötterna hade man skor eller kängor. De var sydda av skinn och saknade klack.

De små barnen gick klädda i kolt.

Vreta kloster var ett av Sveriges äldsta kloster.
Endast klosterkyrkan och några ruiner finns kvar.

1100-talet

På 1100-talet fanns inte Sverige som ett rike.
Det som skulle bli Sverige
var uppdelat i ett antal små landskap eller länder.

Småland till exempel bestod av en massa små länder.
Därför kallades det Småland.

Det fanns en kung som skulle härska över Sverige
men kungen hade inte så mycket att säga till om
i de olika landskapen eller länderna.

Kungens uppgift var att hålla ordning i Sverige
och att vara befälhavare i krig.

Det fanns ännu inte lag och ordning i Sverige,
så när man blev osams gjorde man upp med vapen.

Sankta Elin eller Sankta Helena

Elin skänkte mycket pengar till kyrkan och ägnade sig åt välgörenhet.

Vi vet inte om Elin beställt mordet på sin svärson för att förhindra att dottern blev ihjälslagen. Det kan också ha varit tjänarnas eget beslut.

Enligt legenden begav sig Elin ut på en pilgrims-resa efter mordet.

Hon reste ända till den Heliga Graven i Jerusalem.

På 1100-talet kunde en pilgrims-resa vara en botgörings-resa för ett brott. Man straffade sig själv för sina synder. Ingen vet om Elin verkligen beställde mordet.

Efter många år kom Elin hem igen och under en resa till Götene, mördades hon. Den mördade mannens släkt fick sin blodshämnd.

Elin av Skövde blev helgon. Hon finns avbildad på Skövde kommunvapen.

Elin kallas ibland för Sankta Helena som är det latinska namnet för Elin.

Enligt sägnen inträffade det flera under vid Elins grav, och år 1164 förklarades Elin för helgon.

Nu finns Elin avbildad på Skövde kommunvapen. Hon håller i svärdet som hon dödades med, och på en bok ligger hennes avhuggna finger.

Valdemar Birgersson
finns avbildad i
Skara domkyrka.

Valdemar Birgersson

Valdemar kröntes till kung när han var 11 år gammal,
Men han började regera Sverige först efter Birger jarls död.

Kung Valdemar kom i strid med sina bröder,
Erik och Magnus Birgersson, år 1275.
Valdemar besegrades.

Han flydde till Norge, med sin drottning Sofia.
Men när Valdemar återvände till Sverige
för att ta upp kampen mot Magnus, greps han.

Kung Valdemar tvingades avgå som kung
och Magnus Birgersson blev vald till ny kung.
Det hela slutade med att Valdemar fängslades
på slottet Nyköpings-hus i Nyköping.

Där satt Valdemar fängslad i fjorton år,
tills han dog år 1302.
Man tror att han är begravd i Riddarholmskyrkan.